

Сёңтерү ялавё

Муркаш район хаҗачё

1944 сұлхи майһан 5-мёшёнченпе тухатъ

103 (7528) №

Юн кун, 2007 сұлхи декабрён (раштав) 5-мёшё

Хакё ирёклё

Халәх хайён сәмахне каларё

РАСҖЕЙРЕ

Тунти кун РҖ Тёп суйлав комиссийён ертүси Владимир Чуров РҖ Патшаләх Думин депутатсён суйлавён малтанласа тунә итогёсемпе паллаштарчё.

Суйлава пётёмпе суйлавсәсен 63,7 процентчё хутшаннә. 2003 сұлхи суйлава 55,8 процентчё сасәланаччё. Апла пулсан суйлавсәсен активләхё ўсни куҗ керет. Вёсене сёршыв шәпи чәннипех шухәшлаттаратъ.

Сёршыв парламентне пётёмпе 4 парти суйланнине паләртмалла. Вёсемшён суйлавсәсем сапла сасәланә:

- “Единая Россия” – 64,1 процент;
  - КПРФ – 11,6 процент;
  - ЛДПР – 8,2 процент;
  - “Справедливая Россия” – 7,8 процент.
- Суйлавсәсен 7 процент сассине пухайманран парламента лекеймен партисемшён сапла сасәланә:
- “Аграрная партия России” – 2,3 процент;
  - “Яблоко” – 1,6 процент;
  - “Гражданская сила” – 1,1 процент;
  - СПС – 1 процент;
  - “Патриоты России” – 0,9 процент;
  - “Партия социальной справедливости” – 0,2 процент;
  - “Демократическая партия России” – 0,1 процент.
- Сапла вара пилләкмёш созыври Патшаләх Думи 4 партирен тәрәт. Малтанласа шутласа пәхнә тәрәх “Единая Россия” 315 депу-

тат вырәнне йышанатъ, КПРФ 57 мандат тивёсет, ЛДПР – 40 мандат, “Справедливая Россия” 38 вырәна йышанатъ.

Парламента кёме тивёс пулнә сак 4 партишён суйлавсәсен 91,7 процентчё сасәланә. Иртнё 2003 сұлхи суйлава сак кәтарту 70,7 процентпа сёс танлашнәччё.

ЧӘВАШ ЕНТЕ

ЧР Тёп суйлав комиссийён ертүси Людмила Линик декабрён 3-мёшёнчө ирттернё пресс-конференцире республикара иртнё суйлавән малтанхи итогёсемпе паллаштарчё.

Пирён республикара та “Единая Россия” малта пыратъ. Уншән суйлавсәсен 62,28 процентчё хайсен сассине панә. Ку иртнё суйлавринчен 24 процент нумайрах. Иккёмёш вырәнәта – КПРФ. Уншән суйлавсәсен 12,64 процентчё сасәланә. Коммунистсем 2003 сұлхи суйлава 17,3 процентчё пухнәччё. Виҗсёмёш вырәнәта пирён республикара “Справедливая Россия” парти тухнә: 10,32 процент. Тәваттәмёшөнчө – ЛДПР. Уншән вара суйлавсәсен 8,47 процентчё сасәланә. Ытти партисенчен кашнишён суйлавсәсен 2 процентчё те сасәланә.

Суйлава пётёмпе суйлавсәсен 70,6 процентчө хутшаннә. Сак кәтарту унчченхи суйлавринчен чылай пысак. Республикәри суйлавсә-

әсем явалләхә туйса, пысак пусарулаха суйлава хутшаннине паләртмалла.

МУРКАШ РАЙОНЁНЧӨ

Районти территори суйлав комиссийён итогёсем тәрәх пирён районта суйлавсәсен 82,07 процентчө суйлава хутшаннә. 2003 сұлхи суйлава ку кәтарту – 60,03 процентпа танлашнәччө.

Муркаш районёнчи суйлавсәсенчен ытларахашё – “Единая Россия” партишён

сасәланә – 69,15 процент. Иккёмёш вырәнәта – КПРФ. Коммунистсемшён суйлавсәсен 10,08 процентчө сасәланә. Виҗсёмёшөнчө – ЛДПР. Жириновский партишён суйлавсәсем хайсен сассине 8,05 процент панә. Тәваттәмёшөнчө – “Справедливая Россия”. Уншән суйлавсәсен 7,28 процентчө сасәланә.

Районти территори суйлав комиссийён итогёсемпе тёлпёнрех 2-мёш страницәра паллашәр.

«Савра сётел» тавра

Ялсене сөнөлөх сәнё сапатъ

Чәваш Республикин Ял хуҗаләх министрствин ларусен залёнчө “АПК аталанавё” приоритетлә наци проекчё республикара еплерех ёсленине сәнлакан массаллә информация хатёрёсен ёсчөнөсем “Савра сётел” хушшинё пуҗтарәнчө. Чи малтанхи ЧР Министрсен Кабинечён Председателён сүмё, культура министрё Н.И. Володина сәмах илчө. Регионти прессән “АПК аталанавё” приоритетлә наци проектне вәя кёртес ёсри витёмлөх тавра каласрё. “Пирён, журналистсен, ял хуҗаләхө чәннипех те аталанма пуҗланине ял сынни әнлама пултаракан чөлхепе тёрёс те туллин усәмлатма пултармалла”, – терё.

Ял хуҗаләх министрё М.В. Игнатьев ку тёлёши аталанавә тёрлө сөнөлөхсемпе, цифрәсемпе сирёплетрө. “Хушма хуҗаләхсем, хресчен

(фермер) хуҗаләхөсем, ял хуҗаләх потребительсен кооперативөсем самай малалла туртәнчө. Кунта вара тёл пулашуҗа патшаләх паләртнә сәмәлләтнә кредит пулса тәчө. Савна май ал ёсчө те механизм вайё сине куҗса пыратъ. Раҗсей Правительствин ял хуҗаләх аталанавёшён сирёп утәмсем тума паләртатъ. Акә ку тёлёши ятарлә программәпа килешүүлөн АПКна аталантарма 80 миллиард тенкёрен 120 миллиард тенкёне сити хәпартма пәхнә. Апла пулсан унпа вырәнлә усә курма пултармалла. Республикәри уй-хирсенчө сёр ёс культури те уссех пыратъ. Хальлөхе сёр ёсчөнө пырса тивмен сёр лаптәкөсем пур-ха пирён, малашине вара савән йышхи сёрсене пача та хәвармалла мар тесе тёллев лартнә. Ял хуҗаләхө валли кирлө кадрсем тёлёше те сине

тәрсах ёслетпөр, вёсене тёрлө енлө интереслентерме тәрәшатпәр, сапла майпа сәмрәкөсем сак отрасль патне ытларах туртәнчәр тетпөр”, – терё вәл.

«Россельхозбанк» филиалён ертүси И.Н. Письменная та ял хуҗаләх аталанавё пирки тёлпөн каларё. Малашине ял хуҗаләх академияёнчө “ялти банкир” спещальноноса хатёрлессине пёлтерчө, сакә вара эксперимент шучөпе пулө. Савән пекех журналистсене ял, хушма хуҗаләх аталанавё сичнен ытларах та ытларах сырма сөнчө.

Раҗсей аграри журналистсөн Ассосиацияён ёс тавакан директорё А.Н. Смородов Чәваш Ен чылай енёпе ыттисемшён ыра тёлсөх пулнине паләртрө. «Сакә вара чи малтан сирён президент тупи, вәл лару-тәрәва тёрёс йөркелеме пёлни», – терё вәл.

Савән пекех ларура ытти ыйтусене те хускатрөс.

Р. ИЛЛАРИОНОВА.

Сәмах – район администрацийён ёсчөнне

Пёчөк бизнесән пёлтерёшө пысак

Районән экономика сүлсеренех сирёплөсө пыратъ. Кунта вара пёчөк формаллә хуҗаләхсен тупи те пёчөк мар. Вёсен ыйшө те юлашки вәхәтра ўссех пыратъ. Ку вара тепөр проблемәна та татма пулашатъ: вёсене ёслөкөнөсем ыйшө те ўссе пыратъ, апла пулсан сөнө ёс вырәнөсем тупнәсчө. Тёлпөнрех вара сире кун сичнен район администрацийён экономика пайён пуҗләхө Э.И. СИМАКОВА каласа парё:

– Пёчөк формаллә предпритисем кәларакан продукциясен, вёсем паракан пулашусен ассортимөнчө те, вёсен пахаләхө те ўссех пыратъ. Сөнө технологипе ёслени сапла тума пулашатъ те вёсене.

Паянхи куна районта пётёмпе пёчөк предпритисем 91, уйрам предпринимательсөм 598ән, ял хуҗаләх потребительсен кооперативөсем 18, килти хушма хуҗаләхсем вара 13303. Пёчөк формаллә хуҗаләхсөнчө пурё 2008 сын ёслет. Ку вәл район экономикашён тәрәшакансен пётём ыйшөн 15 процентчө пулатъ. Пёчөк формаллә хуҗаләхсем хәш сферәра ытларах пулнине сак цифрәсем кәтартса парасчө: суту-илүпе обществәлла апатлану сфиринчө – 41 процент, промышленноҗра – 27 процент, ял хуҗаләхөчө – 20 процент, строительствәра – 15 процент.

– Эльвира Иосифовна, килти хушма хуҗаләх паян ял сыннишөн хайёншөн укса-тенкө сәлкүсө пулса тәрәт. Сакән сичнен уйрамән чарәнсан аванчө.

– Ял хуҗаләх продукцияён иккө виҗсёмёш пайне килти хушма хуҗаләхсөнчө туса илөсчө. Декабрён 1-мёшө тёлне граждәнсен хуҗаләхсөнчө 12670 майракалла шултра выльәх, вәл шутран 8246 ёне (ку вәл районти пётём ёненсөн ыйшөн 71 процентчө пулатъ), 8154 пуҗ сысна (33 процент), сураҗсөмпе качакәсем 10553 пуҗ (96 процент). Районта туса илөкен аш-какайән 54, сётён 75, сёр улмин 65, пахча симёсөн 95, сәмартан 2 процентне килти хушма хуҗаләхсөнчө туса илөсчө.

Пётёмпе районти пёчөк формаллә пур предпритисем кәсалхи 10 уйәхра 120 миллион тенкөлөх продукция туса кәларнә, пулашу панә. Килти хушма хуҗаләхсөнчө вара 559 миллион тенкөлөх продукция туса илнө. Асәннә секторта туса илнө продукция пёчөк бизнес предствителөсөмпе Чәвашпотребсоюз предпритийөсем халәхран пуҗтарасчө. Иртнө сұлхи 9 уйәхпа танлаштарсан, кәсал сак хушәра сөте 31, аш-какая 12 процент ытларах пуҗтарнә.

(Вёсё 2-мёш стр.).

Мартән 2-мёшөнчө – РҖ Президентчөн суйлавё

Президент суйлавён кампанийё пуҗланчө

Чүк уйәхөн 28-мёшөнчө Раҗсейре сёршыв Президентчөн суйлавён кампанийё пуҗланчө. РҖ ТСК пуҗләхө Владимир Чуров паләртнә тәрәх, ситес вәхәтрах “Президент пукәншөн” тупнәшас текенсем хайсен кандидатурине тәрәтма тытәнәсчө.

Сакунпа килешүүлөн, Раҗсей граждәнөсем хайсен кандидатурине сөнө суйлава хутшанма пултарасчө. Вёсен 500 суйлавсәран тәрәкан пуҗару ушкәнне йөркелемелле сөс. Кандидатсене партисем те тәрәтма пултарасчө. Суйлава регистрациленме документсен пуххине хатёрлөмелле, сав шутра – кандидатән тупнәшө тата пулрәхө пирки калакан хутсем те. Кунсәр пуҗне 2 миллион суйлавсән сак кандидата хирөслөмөннине алә пуҗне ёнөтермелле. Президент суйлавөнчө сак процөдураңан салукпа хәтәлма сук, пёлтерет “Новости” РИА. Хайсен кандидатурисене сөнөкөнсене – документсене раштав уйәхөн 18-мёшөчөн, парти кандидачөсен раштав уйәхөн 23-мёшөчөн хатёрлөсө ситермелле. Сапла вара патшаләх ертүсин должносёшён тупнәшакансен ыйшө сөнө сұлчөн паллә пулатъ. Официаллә йөркөпе сирёплөтнө списокпа кәрләч уйәхөн вёсөнчө паллашма май килө.

Президент суйлавөнчө сөнтерме кандидатән 50 процент тата 1 сасә пухмалла. Пёри те сак виҗерен иртеймерөс пулсан, виҗө эрнерен сасәлавән иккёмөш тапхәрө иртет. Унта пёрремөш тапхәрта пуринчен те ытларах сасә пухнә икө кандидат хутшанатъ.

Агитаци тапхәрө кандидатсене тәрәтнә хыҗсән пуҗланатъ те сасәлавчөн пёр кун маларах вёслөтө. МИХсөнчө суйлав үмөнхи агитаци нарас уйәхөн 2-29-мёшөсөнчө пырө. Пуш уйәхөн 1-мёшө – “шәпләх кунө”. Раҗсей ТСК пуҗләхө каланә тәрәх, суйлав ирттерме патшаләх бюджетөнчөн 5,2 миллиард тенкө уйәрнә. Сак укса-тенкө иккёмөш тапхәра ирттерөс пулсан та ситмелле. Енчөн те сөнтерөсө пёрремөш тапхәртах паллә пулсан, юлнә уксана сёршыв бюджетне тавәрса парөс.

РҖ Президентчөн суйлавё пуш уйәхөн 2-мёшөнчө иртө.

Депутатсен районти Пухәвөнчө

Районән 2008 сұлхи бюджетне йышәнчөс

Ноябрён 30-мёшөнчө депутатсен районти Пухәвөнчө черетлө 22-мөш ларавё пулса иртрө. Унта депутатсемсөр пуҗне ял тәрәхөсен пуҗләхөсем, предпритисемпе организацисен ертүсисем, Чәваш Республикин Патшаләх Канашөн депутатчө В.Г. Данилов тата район пуҗләхө Ю.А. Иванов хутшәнчөс.

Чи малтанхи унта район Уставне улшәнүсемпе хушәмсем кёртрөс. 2 тата 3 ыйтусемпе районән 2008 сұлхи экономикапа социаллә аталану прогнозне тата районән 2008 сұлхи бюджетне тёлпөн сүтөс явса йышәнчөс.

– Паян районшән питө пысак пёлтерөшлө йышәнүсем тәватпәр, – терё район пуҗләхө Ю.А. Иванов. – Паянхинчен лайәхрах ёслөсен, мөн паләртни пурнәсланатъ.

– Хамәрән йышәнәкан задачөсем пурнәсланчәр тесен, паян мөн йышәннине сакәнтан пёлме залра пулмаллаччө, – терё Юрий Александрович депутатсен Пухәвөнчө ларәвине килмен хәш-пёр ял тәрәхөсен пуҗләхөсемпе ял хуҗаләх ертүсисем пирки.

Ларура савән пекех депутатсен районти Пухәвөнчө ситес сұлхи ёс планне йышәнчөс. Кун йөркинчи ытти ыйтусемпе пурәнмалли сурт-йөре тытса тәмалли тата юсамалли түлөве сирёплөтрөс, инженерии инфраструктурин объекчөсене Муркаш районён муниципаллә харпәрләхөнчөн ял тәрәхөсен муниципаллә харпәрләхө куҗарма йышәнчөс, район администрацийён финанс пайё сичнен калакан положение сирёплөтрөс. Савән пекех депутатсен районти Пухәвөнчө малтанхи ларәвөсөнчө тунә хәш-пёр йышәнүсене улшәнүсем кёртрөс.

Депутатсен районти Пухәвөнчө решенийөсемпе паянхи (2 стр.) тата малашнехи номерсенчө паллашәр.

Юбилей

Саламлатпәр

Хакләран та хаклә сыннәмәра – аннене, хунямана, асаннене – Юнкә ялөчө пурәнәкан **Нина Ивановна ИВАНОВА** декабрён 7-мёшөнчө 75 сұлхи юбилейё ячөпе чун-чөрөрен саламлатпәр. Пурнәсу сәмәл килмерө пулин те, эсө кирек еплө ёсрөн те хәраса тәмарән, ёмөр тәршөшөпех тәван хуҗаләхра ырма-қанми вай хутән. Сана малашне те тапса тәрәкан сәл куҗ пек иксёлми вай-

хәват, нумай сұл тәванүсене савәнтарса пурәнма сирёп сывләх, тумхәсәр кун-сул, тулли телөй сунатпәр, сывәх тәванүсене пулашса пынәшән сан вай-хәвату ўссе пытар, ёмөтленнө ёмөтүсөм пурнәсланчәр.

Такәр пултәр сан сулу ялан, Пирөншөн эс хаклә ылтәнән. Пурәнма вай-хал паран ялан, Тав сана пуриншөн те чунтан. Эпир сана юрататпәр, хиселлөсө сөре сити пуҗ таятпәр.

Саламлаканөсем: хөрөсем, ывәлөпе кинө, кёрүшө тата 8 мәнүкө, тәванөсем.

Район хаҗатне малалла сьрәнтарасчө

Хаклә вулаканәм! «Сөнтерү ялавё» хаҗата 2008 сұлхи январь уйәхөнчөн илсе тәма малалла сьрәнтарасчө.

Район хаҗатне 6 уйәхә сьрәнмалли хак – 169 тенкө те 62 пуҗ.

Ситес сұл та пёрле пулар.

РАЙХАҢАТ РЕДАКЦИЙӨ.